

ŽIVLJENJE IN SVET.

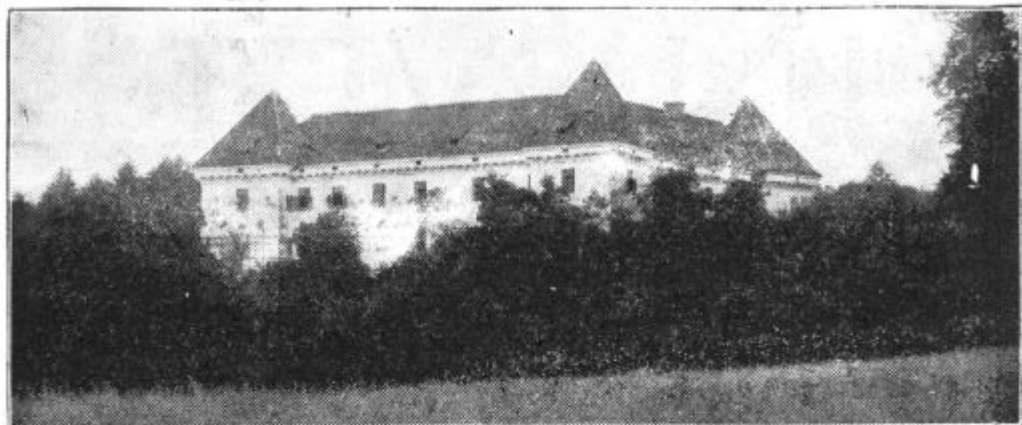
Tedenska priloga „Jutra“

Štev. 29

V Ljubljani, dne 30. julija 1927.

Leto I.

Grad Brdo.

Ibis:

Janko Kersnik in njegovo Brdo

Ob 30 letnici pisateljeve smrti.

(S sliko Kersnikove matere na naslovni strani.)

Dne 30. julija bo 30 let, kar se je na cerkvenem pokopališču tik gradu Brdo zaprl grob ondotnega »graščaka« in notarja »Janka Kersnika. Julijska nedelja je bila, ko nas je ondan pripeljal poštni voz iz Domžal v Lukovico, da posetimo Kersnikovo Brdo. Vožnja je bila prijetna, brez prahu in ljubljanskih nedeljskih izletnikov; pokrajina, ki jo je gospod z Brda tako rad opisoval, je bila praznje čista in blesteča. Sonce je sijalo skozi tančico lahkih oblakov, ki so se nad Kamniškimi planinami gmadili v temno, masivno ozadje. V Lukovici, prizorišču Kersnikove »Jare gospode«, se je zdelo sonce nekam kremežljivo, kakor da bi bilo snoči s Kersnikovo gospodo na vaški veselici: obetal se je dež. Ali tisti hip nam je bilo malo mar za vremenske račune: veselo smo zavili navkreber proti gradu, kamor vodi ista pot, ki je vodila pred 30. leti, ko jo je vsak večer meril gospod graščak z dolgo, črno brado, kadar je šel med lukovško gospodo k Slaparju. Na gradu je vladalo jutranje nastrojenje. Po trati pred vratmi je rajala deca, v košatih krošnjah okoli starih grajskih zidov pa so vreščali ptiči. Vse kakor v naših realističnih povestih: preprosto, naravno, domače. Na gradu je par uradnih desk z napisi, ki pričajo, da je tu še vedno sedež sodnije, dav-

karije in notarja. Kakor pred 30. leti. Paragrafi se — to vemo vsi — starajo počasneje od ljudi. Pogled nehote uha-ja skozi velika okrogla okna, ki mečejo svetlobo na častljivo stopnišče, po katerem se vzpenjamo v prvo nadstropje h Kersnikovim. Dvorišče je tipično grajsko: hodniki in lože s slikovitimi stebri, popločena tla, vodnjak, vse staro, viteško, a neoriginalno, z običajno stavbeno šablono 16. stoletja.

Ko smo prišli v obsežno grajsko jedilnico in pozdravili Kersnikovo rodbino, so se jeli pogledi nehote loviti po starinskih slikah. V svetlobi, ki je bila prijetno zasenčena, se je izobličil grajski interier — težak, z velikimi ploskvami, dekorativno pečjo, masivnim pohištvom, motnimi slikami in drobnimi portreti. Okna so nesorazmerno ozka. Posredi je dolga miza, kjer ima grajska gostoljubnost dovolj prostora, da se razmahne, nakošati in pobaha. Slike so velike, delo neznanih mojstrov, potujočih umetnikov — kali. Motivi očitujejo interesno sfero 17. in 18. stoletja: junaštvo, pojedine, ljubezen. Pod njimi vise številni rodbinski portreti, vokvirjeni z nežnostjo in ljubeznijo, da se delj časa ohranijo sence prednikov. Tu vidiš izrazito glavo profesorja Kersnika, pisateljevega deda, ki je hodil po ljubljanskih ulicah z abejejem Valenti-

nom za časa kratkotrajne Ilirije. Po sliki sodeč je bil zastaven množ, kranjske gore list, a gentlemen svoje dobe, obrit po gosposki modi Goethe - Schillerjevega časa. Malo višje visi nad elegantno staro igralno mizo koloriran portret mlade dame. Takoj pomisliš: to pa je bila grajska gospodična! Take so opisovali napol romantiški napol realistični pisatelji — naš Jurčič, pa Senoa in drugi. Gospodične, ki so se solzile nad mladim Wertherjem, ponavljale verze iz »Marije Stuart« in se uspavale z romani Walterja Scota. Po noši, nežnosti in duhu — nasprotje današnjemu ženstvu. Lepa je, brhka, na prsih ima narodni trak v hrvaški sestavi. Morda namenoma, morda iz neznanja: pa je bila maša Slovenka, o čemer priča Bled za njenim hrbtom. In nemara je knjiga v roki — Prešernove poezije. — Mati pisatelja Kersnika! — so nam pojasnili.

Janko Kersnik kot lovec.

Naš fotograf jo je posnel, da bo zaljšala prvo stran »Življenja in sveta«. V duhu smo se spomnili genealogije Janka Kersnika:

Sin profesorja Kersnika Josip je bil aktuar pri sodišču na Brdu. Tu se je zaljubil v Berto, hčerko graščaka Höf-ferna pl. Saalfeld, čije mati je bila hči prosvitljenega ljubljanskega župana dr. Janeza Burgerja. Povila mu je šestero otrok; dne 4. septembra l. 1851 se je rodil Janko.

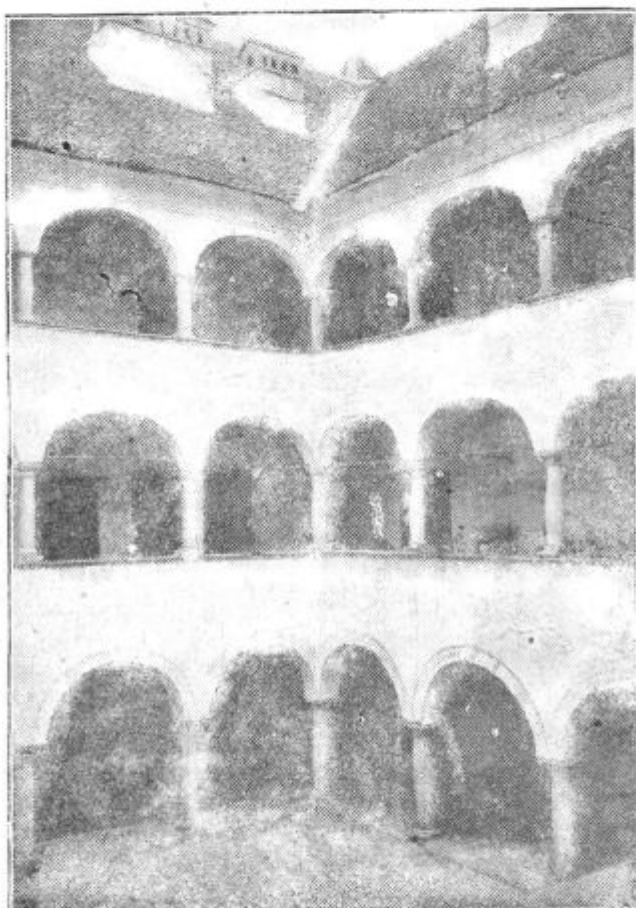
Medtem so portreti izgubili neposredno mikavnost: V dvorano je stopila stara, častitljiva gospa, po glasu, kretnjah in inteligenci za svoja leta še dokaj mladostna. Vdova Janka Kersnika! Pisateljeva nevesta v dneh, ko je pomagal Josipu Jurčiču urejevati »Slovenski Narod«, žena v letih njegove največje delavnosti, ko je spisal vse svoje pomembnejše spise. Iz rodbine ljubljanskih Tavčarjev je. Prišli so tudi drugi člani Kersnikove rodbine, zakaj počitniški dnevi so in pod rodno streho se najlepše letuje. Lastnik gradu in posestev je zdaj Kersnikov sin gospod Anton, ki mu pomaga gospodariti mimo gospe soproge leto dni starejši brat, gospod Josip. V dvorani je postalo na mah vrlo živahno: tu sta še dve hčerki pisatelja Kersnika, vmes pa se disciplinirano kreta vse polno kodrastih plavolasih in črnih glavic, zdravih, spočitih lic — vse sami potomci avtorja »Cyklamna« in »Jare gospode«.

Govorimo, kramljamo, hodimo po grajskih sobah. Od vsepovsod diha starina. 18. stoletje in začetek 19. Po stenhah vise reprodukcije holandskih slikarjev. O veselem rokokuju zgovorno pripoveduje stari Watteau. V posameznih sobah so številne lovske trofeje.

— Vse spomini na očeta, — razlaga najmlajša pisateljeva hčerka gđč. Slavica. Nekje smo iztaknili staro fotografijo Janka Kersnika kot lovca. Zopet mora stopiti v funkcijo naš fotograf: portret je pridobljen za čitatelje »Življenja in sveta«. Vstopimo v grajski stolp, kjer je Kersnikova knjižnica in delavnica. Vse je ohranjeno v takem stanju, kakor je bilo pred tremi desetletji. Knjižnica je pravi cvetober takratnega slovstva. Prevladujejo, kajpa, nemške knjige, ali med njimi je mnogo prevodov, zlasti iz ruskega slovstva. Dostojevskega sem videl v izvorniku. Pri oknu, ki gleda na vzhod, je pisalna miza. Lepa, gosposka. Za njo so nastajale povesti, ki so prav tako kakor ona:

imajo malce grajske politure, gosposkega okusa, elegance. Tu so vznikale slovstvene podobe osemdesetih in devetdesetih let na Slovenskem. Tu je izoblikoval Kersnik s svojim peresom

in okoli zasedla. Načelovala je gospa vdova Kersnikova; ž njo je sedel na čelu mladega Kersnikovega zaroda duh Janka Kersnika in njegove dobe, dobe najtežjih bojov za politično in kulturno

Grajsko dvorišče na Brdu.

vse najpoglavitnejše osebe svojih novci in romanov, ki so ostale za njimi kol priča časa in ljudi. Od mize se odpira razgled skozi okna na vzhod in na jug; pri pisanju je čutil sladko prisotnost domače zemlje, ki je zrla skozi grajska okna kakor dobra Muza.

Tako smo prehodili številne sobe Kersnikovega stanovanja, kjer še vse spominja na gospoda z Brda, na našega graščaka - pisatelja. Medtem je zazvonil poldan; od zapada so se pripodili oblaki in ob grajska okna so potrkavale težke deževne kaplje. Vsedli smo se za gostoljubno mizo. Zbrala se je vsa rodbina; dolga miza se je okoli

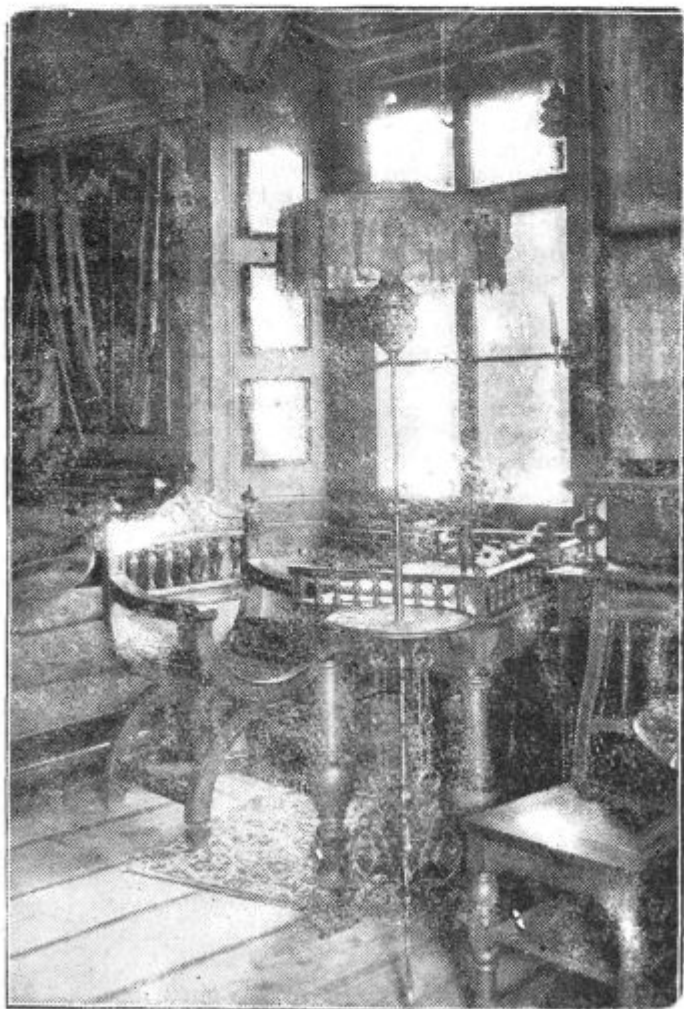
vsebinsko slovenstva. Stari ljudje vzbujajo zmerom žive spomine na preteklost; če pa so bili v posredni ali neposredni zvezi z njenimi vodilnimi silami, dobiva njih prisotnost neko simboliko. Njih besede in kretnje se zde nam, ki smo iz poznejših generacij, kakor da bi prihajale od drugega sveta.

★

Po kosilu, ko se je listje obilno leskotalo v tistih biserih, ki jih je Prešeren proglasil za pesnikovo bogastvo, smo si ogledali vrt, ribnik in krasno alejo, čije mogočna drevesa so še videla napoleonske huzarje. Pred nami se je od-

piral diven razgled. Lepa je *moravska dolina*, pisan svet z napol alpskim napol ravninskim značajem. Tu je vse polno vasi in cerkvic, posejanih med gozdove, senožeti in njive v pestrem neskladu, ki daje pokrajini živahen značaj. Na severu je mogočni Grintovec pravkar odlagal oblačno kučmo, na jugu se je modril vremenski znanilec Krim, severovzhod pa je označevala Limbarska gora, ki se je povzpela nad rokovnjaške hribe s Črnim grabnom, kakor da bi hotela videti Karavanke na zahodu. Težko bi bil človek hladen nasproti tej lepoti, zlasti, če ima vrhu čuta za prirodu še estetsko kulturo. In grajski gospod na Brdu je imel oboje v zvrhani meri. Na Brdu je preživel deška leta;

mimo pejsažev, ki so mu nudili vsak dan menjavajoča se nastrojenja prirodne lepote, ga je družilo z gradom vse polno spominov na tista srečna leta, ki nas tem bolj grejejo s svojo nedosežno minulostjo, čim bolj jih kruti Čas pomika od nas. Tu je preživel — s slastjo in veseljem preživel — večino svojega življenja, vodil agrarno gospodarstvo, opravljal notarske posle; tu je črpal iz vrelca narodovega življenja snov svojim povestim. Zato je pognal nevidne korenine v ta svet, zato se je obogatil z njegovo lepoto in zrasel z vsem njegovim življenjem. Tak, kakršen je, je bil samo tu mogoč. Njegovo pripovedovanje, ki mikavno opisuje, živo slika in ostro kleše, ima značaj moravske do-

Delavnica Janka Kersnika na Brdu.

line z njenim prisojnim, le v daljavi od gorá zaprtim svetom; ne skokoma, marveč z neko umerjenostjo, stopnjema in počasi se vzganjajo hribi kvišku, dokler ne vzkipe v zasnežene planine. Takšen je v svojem jedru tudi načn Kersnikovega oblikovanja: njegovo delo ne pozna naglih skokov, ne kaže nikjer visokih zaletov; preveva ga zdrava preprostost in razumnost, ki nas živo spominja njegovega vzornika Turgenjeva.

Preverjen sem, da bi bil Kersnik v sedanji dobi preje nesrečen kot srečen. Janko Kersnik je bil *tipičen slovenski gospod* v času, ko je imela ta beseda drugačen zvok kot ga ima dandanašnji. Bil je izrazit predstavitelj nastajajoče slovenske buržuazije z njenim napol kmetskim značajem, z liberalno kulturo, temelječo na močnem individualizmu. Vse, kar je spisal, zlasti pa njegovo nemara najboljše delo *»Jara gospoda«*, ima obeležje nujnega socialnega procesa, s katerim se je slovenstvo razvijalo iz agrarne stopnje v meščansko. Doba, ki je v nji živel in deloval Janko Kersnik, je nudila po vsej Evropi sliko razmaha meščanske kulture z njeno svobodnjaško samovšečnostjo, z vero v znanost, v tehniko, z njenim realizmom in naturalizmom. Takrat, ko se je to razdobje v klasičnih deželah zapadne kulture že nižalo k zatonu, se je pri nas stoprav vzpenjalo kvišku. Kersnikov pomen v slovenskem slovstvu je prav v tem, da je izrazil *glasnik slovenskega malomeščanstva z njegovo tipično provincialno psihologijo*. Kersnikove povesti iz kmetskega življenja so tehtovite, vendar se nam zdi, da je bilo pravo težišče njegovega dela v miljeju, ki ga je ustvarjala naša gospoda in polugospoda: državni in zasebni uradniki po deželi in malih mestih, grajščaki, učitelji, duhovniki, krčmarji itd. — vsi tisti drobni ljudje, ki jih v provinci (in vanjo je spadala tudi Ljubljana) mori puščoba, ki jim ni ne do problemov, ne do nevarnih pustolovščin; ki doživljajo svoje »romane« ob vinu in ženskah — samo ob tem, brez vsakršne pristne sentimentalnosti in brez težjih duševnih zapletljajev. Podlaga vsemu pa je naš kmetski svet, naša domača zemlja, lepa, a neznatna in še daleč od mogočnega tehničnega in ekonomskega razmaha, daleč tudi od vseh duševnih kriz, ki so se očitovale v filozofiji in slovstvenih strujah devetdesetih let. To sredino so oživljali boji za narodnost-

no enakopravnost, ki so imeli le v močnih osebnostih idealističen vzgon; jara gospoda je videla v njih zadevo podrejenega značaja. Tudi kulturna borba med liberalnim in klerikalnim nazorem je imela v bistvu čisto malomeščansko-provincijalen značaj. Vse je bilo bolj osebno kot stvarno vprašanje, vse se je videlo z višjega vidika majčkeno, drobno, omejeno. Janko Kersnik je dal temu svetu najvernejšo literarno podobo; v žanru malomeščanske povesti je prekosil Jurčiča, Mencingerja in Tavčarja, ki so bili še vsi nekam omamljeni od romantiških pogledov na slovenskega kmeta in njegove narodne in življenske probleme in ki so zrlí na grad in v gosposke salone z očmi kmetskih sinov. Kersnik ni bil umetnik kakor Turgenjev, vendar pa je dal svojim vsebinsko bogatim motivom iz sodobnega slovenskega življenja dostojno formo, tako da imajo nekateri njegovi spisi trajno vrednost. Tega *najizrazitejšega slovenskega realista* je kesneje — z drugih vidikov in z bolj umetniškimi sredstvi izpopolnjeval Ivan Cankar, ki kot glasnik nove generacije ni imel Kersnikove vere v malomeščanske malike. Cankar je udaril jaro gospodo z bičem ironije in satire; spoznal je v slovenstvu njegove socialne probleme, ki jih grajščak Kersnik še ni razložil. Nujno je bilo, da je Kersniku sledil Cankar, kakor je malomeščanski literarni generaciji sledil dozdevno »dekadenten« rod, ki je prinesel v slovensko literaturo in umetnost novih oblik in razvil s svojimi deli modernejši, ne več enostransko racionalističen in materialističen svetovni nazor. Sočasno s tem umstvenim in čustvenim preobratom se razvija novo socialno kvašenje slovenske družbe s stalno rastočim stremljenjem po socialnem uravnovešenju.

Ko smo gledali v popoldanskem solncu Kersnikovo Brdo z ribnikom in parkom, z lepo arondiranimi zemljišči, s pristavami in velikimi lesenimi kozolci in vso prelestno okolico, ki obdaja starí grad, se nam je zdelo, kakor da čutimo prisotnost gospoda grajščaka in notarja — slovenskega pisatelja in politika. Z njim vred smo zaznali tudi utripe tiste dobe, ki se ji mi iz mlajših generacij po nujnih zakonih socialnega razvoja vedno bolj oddaljujemo. Vse je v večnem razvoju. Izpreminjajo se oblike, lomí se vsebina, razpolavljajo se dobe kakor amebe v vodi. Tudi preteklost živi dalje, i mrtveci značijo pozitivno življen-

sko silo. (G. Le Bon.) Ali gorje narodu in družbi, ki bi poslušala zgolj korake odhajajočih, in prezrla samozavesten nastop prihajajočih. Razum ne zaznava vseh življenskih sil; sile, ki kipe pod logičnim aparatom našega mišljenja, so važnejše od umstvenih spoznanj. In

vahno suče okoli gostov, pa predstavlja nov življenski kolobar za novo jaro gospodo. Kdo bo začel svoj roman? Ko smo se vozili iz območja Brda v Domžale, je rosil droben večerni dež. Nad Karavankami je žarelo izpod rdečega pajčolana zahajajoče solnce in deževne

Grajska aleja.

prav te dajejo novim generacijam njih značaj in vzgon.

Proti večeru smo zapustili gostoljubno rodbino pisatelja Janka Kersnika, potem ko smo se bili poslovili tudi od njegovega groba na tistem vaškem pokopališču. V Lukovici smo obiskali Slaparjevo gostilno; poznate jo iz »Jare gospode«. Ondi še živita dva njegova modela izza časov, ko je zahajal vanjo gospod z Brda. Brhko dekle, ki se ži-

kapljice so se videle kakor moten blesk krvi ginevajočega življenja...

Op. O Janku Kersniku in njegovi dobi glej obsežno študijo dr. Ivana Prijatelja (Zbrani spisi, zvezek VI.) in Erjavec - Fleretovo izdajo izbranih spisov za mladino z obširnimi uvodom in komentarjem. Slike, ki jih prinašamo na tem mestu, so posnetek našega fotografa in niso bile še nikjer objavljene.

Quidam:

Na francosko Rivijero.

2. Od Benetk do Nice.

Ko sem se vrnil v hotel, je bilo že ob enih. Vlak na Milan odhaja o petih.

Ob enajstih zvečer sem v Milanu, — sem čital v voznem redu, — ob štirih zjutraj v Genovi, ob desetih v Ventimigliji, ob dveh popoldne v Nici. Dolga bo, da bi le dobil udoben kupé!

Ostalo je pri želji.

Vožnja po Italiji je menda kakor loterija. Če imaš srečo, se nameriš na pullmannski voz, če ne, pa sédi lepo v staroverski vagon, ki ima vratca ob straneh, in tvegaj, da te na ovinku vrže na tir. Tak voz je bil namenjen meni.

Bila je sobota in potnikov se je kar trlo. Sami domačini.

Vlak je drevil čez planjavo. Dolgočasna pokrajina.

Padua. Iz vlaka nič več kot zgolj zvoneče ime. Vicenza in Verona: dvoje mest, poznanih še iz ljudske šole; menda so tam Avstrijci zmagali nad Lahi v šestdesetih letih. In dalje Peschiera ob Gardskem jezeru: na sredi poti do Milana. Vožnja se vleče v nedogled. Ura je osem. Mračni se.

Ko bi nekoliko zadremal? Preveč trese. Moj sosed nasproti kadí cigareto. Neznosen tobak. Ponudil bi mu vardar, pa mi jih je zmanjkalo.

Vlak je škripaje zavrl. Brescia.

In spet dalje v pusto enoličnost.

Moj sosed je simpatičen, eleganten mladenič. Poskusil bi se zaplesti z njim v razgovor. Toda z mojo laščino je slaba. Mogoče govori francoski? Niti besede. Nemški? Še manj. Eh, tudi dobro, bomo že kako prebili. Le to bi rad vedel, če treba v Milanu prestopiti. Pogledam v »Metoulo«: umsteigen = cambiare. Baš smo se bližali Milanu. Zbral sem borne drobtine svojega laškega znanja in vprašal:

«Mi scusi, signore, in Milano si deve cambiare per Genova?»

«E, si, si, signore!»

O pol enajstih smo privozili v Milan. Prvi »diretto« na Genova odpelje malo pred polnočjo.

★

Že zopet isti neprijazni vagoni s stranskimi vratci in škripajočim, obrabljenim kolesjem. Toda odločil sem se trdno, da se ne dam ugnati in da bom skušal zaspati, vsaj do Genove.

Doživel sem nekaj tunelov, izmeno parne lokomotive z električno, nedaleč od Milana, nato me je zmanjkalo.

Ko sem se zbudil, se je že danilo. Pogledam na uro: pol petih. Torej smo v Genovi. Prejšnjih potnikov ni bilo več, vstopili so bili že novi. Nekam razburjeni so bili videti: imeli so liste v rokah, živahno gestikulirali in kričali nekaj o poletu iz Amerike v Evropo. Menil sem, da se bodo sprli. O ne, le debatirali so. Ujel sem ime: Lindbergh. Torej je res odletel in prehitel svoje tekmece? Če ga le ne bo doletela usoda obeh nesrečnih Francozov!

Vreme se mi je videlo neprijazno. Na desni, na obronkih gorovja so se preganjale megle, na levi netizmerna morská gladina in nad njo jasno jutranje nebo. Kot da je železnica ločnica dveh svetov.

Proga teče ves čas ob obali. Predor se vrsti za predorom. Sreča še, da imamo električno lokomotivo.

V Savoni so nas spet priklenili na hlapon. Vlak se je napolnil z mladino. Fašistični naraščaj. V San Remu so menda imeli nekaj izlet. Zagrnili so mi ves razgled na morje in solnce. Na desni pobočje, še vedno v megli in oblakih.

Predorov noče biti konec. Električna luč v vazonih brli tod noč in dan.

San Remo. Svetovnoznanó letovišče. Mesto konferenc. Načebudni fašisti so kričaje izstopili. Oblaki so se raztepli in vroče je jelo pripekati solnce.

Dvoje, troje tunelov. Ventimiglia!

Vsi potniki smo morali izstopiti. Zavaljo carinskega pregleda in kontrole potnih listov.

Pred meseci so listi poročali o obmejnih incidentih v Ventimigliji, ki so jih povzročili laški fašisti. Ne vem, kako to: od takrat se mi ob imenu Ventimiglia vedno vsiljuje predstava umazanega laškega mesta.

Imel sem časa dobro uro. Baš za obed. Voljno sem odšel z uslužnim komisijonarjem, ki se mi je ponudil, da me povede v restavrant. Odličén ristorante, je dejal prepričevalno. Nasproti kolodvora, dvajset korakov hoda.

«Ristorante» je bila navadna krčma. Domača hči, črnooko dekle, bosonogo

in skuštrano, je samevala v prazni pivnici in sekljala krompir. Sédel sem za majavo nepogrnjeno mizo. Appetit se mi je občutno zmanjšal.

Naročil sem, kar mi je ravno prišlo na misel. Juho, pečenko, krompir. Pommes de terre frites. In četrť vina. «Kakšnega?» Vseeno katerega. Samo hitro naj mi prinese. Mudilo se mi je na plano.

Ni čuda, da sem ostal edini gost v «odličnem restorantu». Boša, razkuštrana postrežba bo zamamila redkokakega tujca. Počrneli, oškrabani krožniki še manj. Najmanj pa gotovo strmo navzgor zaokrožene cene.

Pri plačevanju mi je strežajka z računom ostavila vizitko. Na njej je bilo čitati, da se *cavaliere* (vitez) N. N., lastnik restoranta, priporoča za bodoče obiske. Grazie tante, zakaj ne! Priporočam tudi jaz odlični ristorante vsakomur, ki ga kdaj pot zanese v Ventimiglio. Dvajset korakov hoda, nasproti kolodvora ...

Drugače pa Ventimiglia ni baš neprijazna. «Ima lep razgled na morje, ogleda vredno katedralo, svojega škofa in 3500 ljudi.» (Baedeker, 1913.) In ima tudi nekaj fašistov, ki skrbе za redne obmejne incidente.

Pred vstopom v vlak sem moral dati pregledati potni list. Laški pečat sem gladko dobil; neprijetnejša pa je bila stvar s francoskim. Uradnik ni bil niti prijazen, niti kaj vljuden. Za vsako ceno je hotel vedeti, po kaj grem v Francijo. Na zlet kakopak, česa drugega naj iščem na Rivijeri? Službe? Ni-

kakor ne. Da-li imam dovolj denarja? Upam. Kakor da ne bi bilo vseh teh podatkov v potnem listu!

Ta birokratizem me je mučno prese-netil. Prvi Francoz, ki sem v tujini naletel nanj, me je razočaral. Užalil me je. Ne zavoljo sitnosti, ki sem jih imel ž njim. Zamerilo se mi je, da mi je vzel dobršen del onega dobrega mnenja, onega instinktivnega spoštovanja, ki me je vedno navdajalo do Francozov.

Pogledal sem, kaj mi je napisal v potni list. Na prvi strani je bil pritisnjen pečat: *Ne peut occuper en France un emploi Salarié*. Mahoma se mi je posvetilo. V Franciji vlada precejšnja brezposelnost, posledica revalorizacije franka. Lahki pa že od nekđaj radi silijo čez meje, a poslednje čase je v Ventimilji pravcat naval na francoski konzulat. In Francozom seveda ne more biti ljubo, da domačinom tujci odjedajo kruh.

S prtljago je šlo hitreje. In brez sitnosti.

Zunaj pod kolodvorsko streho je že stal pripravljen francoski vlak.

Ne vem, ali je resnica ali zgolj utvara: ko sem imel Italijo za seboj, se mi je zdelo vse drugače. Druga pokrajina, veselejša in vedrejša, drug zrak, drugo morje, drugi ljudje. Italija je lepa in interesantna in ni mi na kraju pameti, da bi hotel zanikati krásote te dežele, čeprav je mnogo subjektivnega v načinu gledanja. V današnji Italiji se kulturni Evropejec ne počuti dobro. Ni treba baš, da si nadlegovan od črnosrajčnih miličnikov; že njihova navzočnost je dovolj. Povsodi imajo prvo besedo: na promenadi, na izletu, v muzejih, v hotelu in restavrantu, na vlakih in kolodvorih. Karabinjerji, simbol legalne oblasti, so poleg njih brezmoč-

Menton

ne gizdave lutke. Tujec tega ne more pojmiti in zato se ne počuti dobro. Vožnja v vlakih je v vseh deželah potrebno zlo; v Italiji pa je naravnost muka. O laški solidnosti ni vredno trošiti besedi. Okusiti ti jo dajo ob vsaki priliki.

Prva postaja na francoskem ozemlju je Menton. Prijetno mesto s krasno lego ob morju. Slovi po millem zimskem podnebjju.

Vlak drevi ves čas ob obali. Pokrajina je prelestna; v solncu lesketajoča se azurna morska gladina, nad njo na-

sadi s pomarančevimi in citronovimi drevesi in vmes impozantne eksotične kakteje. Luč v vagonih gori tudi podnevi. Zavaljo predorov, ki niso tod nič manj pogosti kot na progi iz Milana v Genovo in dalje po laški Rivijeri. Monte Carlo. Monaco. Ista slika, le še lepša.

Brzovlak se ustavlja na vsaki postaji. Promet je velikanski; vsake četrt ure srečaš vlak.

Cap d'Ail, Eze, Beaulieu, Villefranche.

Nice!

J.:

Gladijole ali mečki.

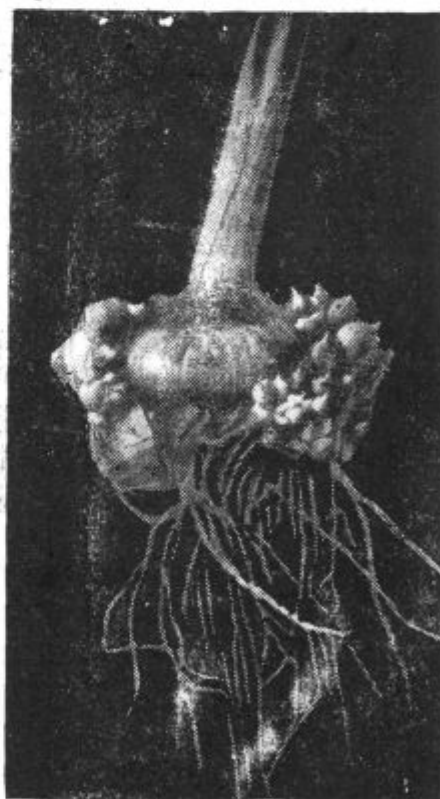
Ne poznaš gladijol, če še nisi videl modernih sort velikocvetne gladijole v čudovitem lesku in pristrčnih zlivih razkošnobogatih barv, kakor jih najdemo samo še pri rožah in dalijah! Tiste stare rdeče sorte s togim, ne-gibčnim cvetjem, ki še vedno rastejo po naših vrtovih, so komaj še malo podobne modernim žlahtnim gladijolam. Mnoge nove sorte razvijejo na enem stebelu do 20 cvetov, ki merijo tudi po 12—15 cm v premeru. Barve se prelivajo od najčistejše beline do najtemnejše rdečine, od nežno rumenkastih (creme) zbrisoov do zlatorumene in oranžaste barve, od lahno rožnate lila do čnotemne modrine.

Današnje žlahtne gladijole so rezultat tisočerihi smotrenih križanj, ki so jih izvedli francoski, holandski, nemški in drugi vzgojevalci-specijalisti. Od prvovrstne gladijole se mnogo zahteva in vzgojevalci skušajo v novih sortah čim srečnejše združiti te le dobre lastnosti:

Rasti morajo biti zdrave in krepke in naj napravijo iz stare čebule čim več novega čebulnega zarodka. Cvet bodi lep po obliki in barvi ter naj se dobro drži tudi v slabem vremenu in odrezan v vazi. Lepoto cvetja presoja seveda vsak po svojem okusu, vendar bo zares lepa gladijola vsakemu všeč. Žlahtna gladijola ima posamezne cvetove lepo odprte in v dveh dotikajočih se vrstah na stebelu rahlo nastavljene, tako da se izraz oblike popolnoma uveljavi; 4—5 posameznih cvetov se razcvete hkrati in vsi so obrnjeni na eno stran; cvetni klas bodi raven in dolg, pa tudi steblo dovolj krepko, da

nosi 12—20 posameznih cvetov, in primerno visoko, da so najspodnejši cvetovi svobodni iznad listov.

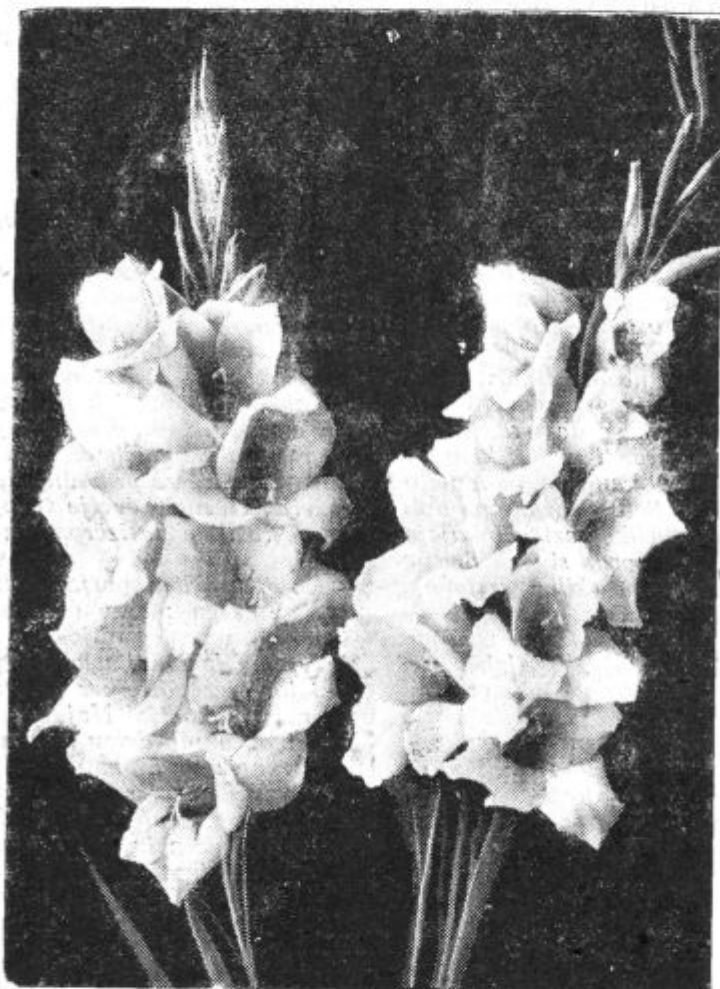
V mnogih današnjih žlahtnih gladijolah se pretaka kri primulinus gladijole, ki so jo evropski vzgojevalci

Gladijolina čebulica z zarodkom mladih čebulic.

dobili okrog l. 1890 iz Afrike ter ima v svoji prvotni obliki majhne cvetove čisto rumene barve, ki spominjajo na našo rumeno spomladno trobentico (primula). Primulinus-križanci (hibridi) se odlikujejo po tenkih, krepkih steblih

skupnim imenom «žlahtne gladijole». Naj sedaj iz obširnega, krasnega sortimenta žlahtnih gladijol imenoma navedem le nekaj hvaležnih in najboljših, pa seveda tudi ne predragih sort, po barvah:

Plemenite gladijole: levo Schwaben, desno Lohengrin.

in elegantnih, rahlih cvetnih klasih, zlasti so pa čudovito nove in bogate njih oranžaste in rožnate barve v nepopisnih izpremenah in odtenkih.

Sicer je pa v današnjih velikocvetnih gladijolah različna plemenska značilnost prvotnih gladijol, ki so jih vzgojevalci uporabili za medsebojno križanje, večinoma že tako zabrisana, da je najboljše, če jih združimo pod

Bele: Magnolia, Lene Grätz, Lohengrin, White Giant, in starejša (1911) Europa.

Rožnate in oranžaste: Amerika, Deutschland, Prince of Wales (lososno-oranžast), Apfelblüte, Marechal Foch, Pink Perfection, Trudel Grotz, Maiden Blush, Salmonea, Oran gekönigin.

Zarkordeče: Hauff, Liebesfeuer, Meteor, Early Sunvise (lososno-rdeča, cvete prav zgodaj).

Temnordeče: Negerfürst, Mesphisto, Empress of India, Red Emperor, Kanzleitner. Modre: Baron Hulot, Sarah Vautier, Veilchenblau.

Rumene: Schwaben, Souvenir.

Izmed' navedenih sort sta sedaj najdražji Magnolia in Trudel Grotz, ki ju je vodilna nemška tvrdka za gladijole Wilhelm Pfitzer v Stuttgartu računala letos po 1.50 Mk (1 Mk = 14 Din) za eno čebulo; ostale sorte stanejo po komadu od 4 Din naprej. Holandsko blago tvrdke R. A. van der Schoot v Hillegomu je cenejše.

Gladijole so izvrstno uporabljive za okras vrta in za rezanje. Odlične so zlasti za rezanje, v vazi se idealno drže in nerazcveteli klasi, ki jih potaknemo v vodo, se v nezmanjšani krasoti razcvetejo do zadnjega popka. Kolikokrat so v zadregi naša dekleta, ki hočejo prav lepo okrasiti nedeljski oltar v domači cerkvi ali kapelico, pa nimajo zlahtnih gladijol! Bele gladijole na dolgih steblih in v veliki vazi učinkujejo uprav veličastno. Morda si že videl na naših domačih vrtnarskih razstavah, kako divne so cvetlične košare, napolnjene z zlahtnim cvetjem gladijol. Orangekönigin skupaj s Veilchenblau ali pa pester šop raznobojnih gladijol ti ves dom prekipi z vriskajočo radostjo. Najbolj dražestne so gladijole ko se jim odpro prvi 3—4 cvetovi, pa jih takoj v sveži jutranjosti deneš v visoke steklene vaze; odrezane se izredno dolgo (3 tedne) drže, zlasti, ako jim stebela spodaj znova odrežeš, vodo večkrat izmenjaš ter jih postaviš na prostor brez solnca.

Na vrtu posadiš gladijole v majhnih skupinah ali tropah (10 komadov) po obrobnih gredicah vmes med druge cvetlice — trajnice, med in okoli visokodebelnatih vrtnic itd. Da boš čim dlje imel cvetoče gladijole, sadi od konca marca naprej v večtedenskih presledkih do konca maja ter izberi zgodnje in bolj kasno cvetoče sorte. Zgodnja saditev ima tudi to prednost, da gladijole višje vzrastejo ter jih lažje režeš; vendar moraš s saditvijo počakati dotlej, da se zemlja primerno ogreje.

Gladijolam najbolj ugaja solnčna, zračna lega in dobra, nekoliko peščena ilovka, ki ima dovolj črne sprsteni-

ne. Z nerazkrojenim gnojem nanovo pognojena zemlja ni za gladijole. Zlasti, če imaš težko tlo, naluknaj gredice v jeseni, da jih predela zimski mraz. Gladijole so glede prostora nekoliko bolj občutljive nego dalije, ter jih ne smeš leto za letom saditi na isto mesto.

Ne sadi v mokro zemljo! Kakor krompir, zahteva tudi gladijola zračno, rahlo zemljo in le osehlo prst lahko pritiseš okrog čebulice. Saditi je treba na razdaljo 15—20 cm in približno 7—10 cm globoko, v rahli zemlji in močno razvite čebule sadiš tudi nekoliko globlje.

Ko poženejo gladijole kakih 10 cm iz zemlje, jih previdno okoplji! Čim nastopi suša, izdatno zalij! Zlasti, ko razvijajo liste in stebela, jim večkrat postrezi z razredčeno gnojnico ali stranišnico. Kakor hitro se zemlja zaskorji, spet okoplji!

Visoke sorte s težkimi klasi je treba z rafijo privezovati k palčkam. Ko režeš cvetoče klase, delaj pazljivo in pušti rastlini vsaj 4 liste, da se v zemlji nova čebulica za prihodnje leto krepko razvije. Ovenelo cvetje takoj odstrani, da se rastline ne izčrpajo z osemnitvijo!

Ko jeseni listi porjave ali pa se je bati hujšega mraza (oktober — november), vzemi gladijole iz zemlje. Če je vreme količkaj ugodno, ne izkopavaj jih prezgodaj ker jim manjše slane nič ne škodijo! Najboljše, da čebulam nadzemnih delov ne odrežeš takoj pri izkopavanju, ampak šele kakšen teden kasneje, ter jih medtem spraviš (obesiš), povezane po sortah v snope, na suh, zračen in pred mrazom varen prostor, kjer čebule lepo počasi dozore. Ko čez 5—6 tednov stebela in koronine popolnoma odmro, čebulo osnažiš in spraviš v suho in zračno prezimno klet.

Med staro, odmrla čebulo in novo čebulo, ki bo cvetela prihodnje leto, napravi gladijola še mnogo drobnih čebulic, mladega zaroda, s katerim si lahko posamezne sorte sami obilno razmnožimo — seveda, če ne manjka potrpežljivosti. Ko spravljaš čebule za prezimovanje, poberi in deni drobne čebulice posebej v zabojček z mivko, ki sme biti prav malo vlažna, toliko, da čebulice ne usahnejo. Postavi zabojček v hladno klet in večkrat preglej, da se čebulice ne pokvarijo ali ne začno prezgodaj odganjati. Zgodaj spomladi posadi te čebulice, čim je

zemlja primerno osehla, venkaj na do-
bro pripravljeno gredico, ali pa — še
boljše — v hladno leho, gosto in 2—3
cm globoko. Če jih tekom rasti dobro

oskrbuješ, se čebulice do jeseni že lepo
zdebele. Nato jih spet skrbno prezimiš
v suhi kleti in drugo leto ti bodo sko-
raj gotovo že vse zacvetele.

Anton Kristan:

Moja pot čez veliko lužo.

III.

Na ladji, 27. junija.

Zanimivo je, da se že v Cherbourgu kaže vpliv Amerike. Na naših železnicah so sicer tudi trije razredi. Bogati se vozijo v prvem razredu, srednji v drugem in ostali (skupaj s premožnimi štedljivci) v tretjem razredu. Vsi skupaj pa so ljudje. Na poti v Ameriko opaziš ogromno razliko med človekom, ki si lahko kupi I. razred na ladji in pa med onimi, ki se vozijo v II. ali III. razredu. Prvi razred je privilegiran. Potnik I. razreda pride lahko iz železniškega vagona naravnost na ladjo. Najsi ima vse nalezljive bolezni in uši, sprejet je z vso uljudnostjo in z vsem uvaževanjem, ki ga ima svet pred zlatim teletom. Popotnik II. razreda in pa popotnik tako zvanega turističnega III. razreda morata priti dan pred odhodom ladje. Vsak nepriviligiranec se mora podvreči tako zvani zdravniški preiskavi. Soproga vseučiliškega profesorja mora sneti klobuk z glave, da jo preiščejo, če nima uši; potuje namreč v II. razredu. Demimondka iz budimpeštanskega šantana spremlja bogatega Američana. Nji ni treba zdravniške preiskave, ker je popotnica I. razreda! No, popotniki II. razreda so sicer lahko še veseli, saj imajo svobodo kretanja. Ali III. razred! Tega »krotli« čisto po vojaško: skupna vožnja, skupna prenočišča, skupna hrana. Res je, da je bilo nekdanj to postopanje umevno in utemeljeno, ko so potovale cele trume izseljencev v neznane kraje iskat sreče in bogastva. Danes, ko se evropski izseljenci omejujejo po izseljeniški kvoti in ko mora kandidat za izseljenca prebiti več let v negotovosti, se mi zdi to postopanje preveč nečloveško. Ljudje so sicer zelo potrpežljivi, vendar jih boli to postopanje z onimi, ki si ne morejo privoščiti višjega razreda.

Ladja, ki nas vozi iz Cherbourga v Newyork, je največja na svetu. Prevozi pot iz Cherbourga v Newyork v

5 in pol dneh, ta pot pa je dolga več kot 3100 morskih mili. Na dan prevozi-
mo povprečno 460 mili. Ladja se ime-
nuje »Leviathan«. Ima težnost 60.000
ton, dolga pa je 300 metrov. Sprejme
lahko 3000 potnikov. Podobna je
ogromnemu hotelu z vsemi udobnostmi,
ki si jih lahko mislite. Prvi razred ima
prekrasne kabine. Človek sploh ne ču-
ti, da je na ladji. Postelje so boljše kot
doma. Jedilnica je taka, da ti v Jugo-
slaviji sploh ni podobne. In družabni
prostori, čitalnica, igralnica, dvorana
za ples, dvorana za gledališke predsta-
ve! Vse je kar najbolj blesteče in bo-
gato opremljeno. In bazen za kopanje!
Nad 150 m² prostora v marmorju; voda
je morska, vsenaokrog pa so bajne ka-
bine. Bogate dame in petični gospodje
imajo vsega, kar more človeško srce le
poželeti. Natakarji poznajo želje tako
rekoč že v naprej. In jedalca? Jedilni
list se ponaša z izbiro, kakršne nima
največji dunajski restoran. II. razred
ima lepe kabine, tudi prav imenitne je-
dilnice in družabne prostore vendar
pa za 50% slabše kot I. razred. Hrana
je imenitna in nad vse obilna. Turistič-
ni razred (III. razred za inteligente)
zaostaja za II. razredom, vendar se lo-
či od tega po finem občinstvu. V turi-
stičnem razredu potujejo študirani po-
klici: profesorji, zdravniki, študentje.
Že na obrazih se jim pozna, da so to
po našem tako zvani »boljši ljudje«.
Spoznate jih tudi po tem, da imajo
vedno knjige v roki in da debatirajo;
človek jim lahko stisne roko. Ni se mu
namreč bati, da bi jo stisnil nepošte-
njaku. V I. in II. razredu — kdo pozna
sosedo? Po obnašanju bi sodil v hri-
be; prste ima vedno v nosu, zeča, da
mu vidiš v zlata usta. Po prstanih, uha-
nih in zlatini spadajo v I. razred. V I.
in II. razredu vidiš in občutiš v raznih
odtenkih moč denarja; v turističnem pa
občutiš, kako propada poimovanje na-
ših mladih dni, ko smo zrls s svetim
spoštovanjem v tako zvane učene po-

klice in omalovaževali tako zvane pridobitne sloje. Pridobitni sloji so danes zaslužnili učene poklice in si jih podredili.

Tretji razred za navadno občinstvo je III. razred po pojmovanju današnjih mogotcev. Na naši ladji je potovanje še dokaj udobno; ali kako ogromen je razloček med tem, kar dobita za svoj denar popotnik I. in II. razreda. Bogatinov dolar je mnogo bolj upoštevan in čislán nego težko zaslužen in pristrádan dolar malega človeka. Sestavljal sem primerjalne poizkuse. 1 : 4 je vožnja (povprečno vzeto); dajatev pa 1 : 10, če ne še več. Seve pri tem primerjavanju nisem vzel v poštev postrežbe, vljudnosti stjuardov (uslužbencev kabin, jedilnic itd.) ter lege prostorov in rešilnih naprav za slučaj potrebe.

Da, da, denar je danes sveta vladar. To mi je z vso prepričevalnostjo povedalo že malo število dni, kar sem na ameriški ladji. Naš »Leviathan« je bivši Golijat »Vaterland«, ki so ga Američani leta 1914. na začetku svetovne vojne zadržali in si ga prilastili, preuredili ter mu dali sedanje apokaliptično ime. Ko pišem te vrstice, smo na širokem morju. Danes, dne 27. junija smo oddaljeni od Newyorka približno 1550 milj, kar znači polovico poti. toda naš dnevnik, ki izhaja ob dveh popoldne in se imenuje »Chicago Tribune Ocean Times, published on board the steamers of the United States Lines«, nam je že prinesel vse novice iz Newyorka, Washingtona, Londona in Pariza. Poznamo kurze raznih papirjev, newyorške borze. Vemo, da jugoslovenski dinar notira danes 1.76. čl. krona 2.96 centa. Na ladji je več prodajalen. Vse lahko kupite, samo alkohola ne. Pijemo vodo z ledom, uživamo sadje, kakor si ga srce poželi in kakršnega še nikoli nismo videli. N. pr. »grapefruit« — izreden sad, ki ga naš človek sploh ne pozna. Češnje, jabolka, češnje, oranže, melone, dinje, banane, olive, fige, ananasi, kar vam je ljubo! Nadomešča vam alkohol, ki ga niti Slovenec tu ne pogreša. Dalje so na ladji brivnice, prodajalne tobaka, biblioteke, telovadnice, kopalnice, pralnice, kemične čistilnice, kino za otroke in odrasle itd.

Sopotniki na ladji so prav zanimivi. Največ je Židov, zlasti iz Madžarske — pravih madžarskih Judov. Potem veliko

dam, žensk sploh, ki gredo za možmi. In grdi, grdi... Jugoslovenov je kakih petnajst. Zanimivi so trije Makedonci, ki se vozijo z grškimi potnimi listi. Pripovedovali so mi, da so Srbi iz Grčije. Govore čisto makedonsko narečje. Takoj sem sumil, kdo so. Zdelo se mi je, da jim nisem bil všeč. Dva sta ameriška državljana — Srba iz Pri-zrena; najrajše jo udarita po angleško, potlej pa se čudita, če ju stiuvad — Anglež — bolj težko razume. »Boga mi, ovi Englezi, ko jih razumie!« vzdihuje suh Macedonec, ki je že več let preživel v Kaliforniji in se zopet vračata. Pravim, da je tudi on že pozabil srbski in da govori hrvatski. Smeje se s svojimi brezzobimi ustmi, češ, da živi med samimi Hrvati. Dokaj številno so zastopani Čehi. Najboli mi ugaja mlad Čeh, trgovski pomočnik po poklicu. Rad bi obogatel in ga žene hrepenenje v Chicago. Najboli mu vliva pogum in vero starejši Slovak, ki je bil na obisku doma na Slovaškem in kupil za stare dni pod Turčanskim Sv. Martinom volkostaték (veleposestvo), sedaj pa se z mlado ženo, ki jo je tudi kupil doma, vrača v Ameriko, da še kaj zasluži. Ko se vrne, bo večji gospod tam doma... Lepe sanje.

Na ladji je dovolj časa za spoznavanje in razgovorjanje. Sicer so razredi strogo ločeni, a pošten Kraniec preмага vse ovire in dospe na smoter, ki si ga je bil zastavil. Povelstvo ne mara, da bi se popotniki tega razreda shajali s popotniki iz drugega. Skrbi na, da se ne bi nihče dolgočasil. Dnevni red je ta - le:

Ob 7. uri zjutraj greš v kodelj, iz kopei v oblačilnico, nato v jedilnico, od tam na krov šetat, čitat, igrat; ob 12. je »lunch« (obed), potem kino, ob 4. kava ali čaj, ob 7. večerica, ob večerji koncert, po koncertu ples. V vsakem razredu po dostojanstvu.. Naiveč zabave imajo ljudje z uro. Med uro v Cherbourgu in uro v Newyorku je šest ur razlike. Vsaki 500 milj je treba pomakniti uro za skoro 60 minut nazaj.

Mene najbolj zanima morje, nepregledno morje. Dosedaj je bilo prav lepo in ugodno. Danes je deževno, vendar pa prijetno. Človek lahko po cele ure opazuje valovanje morske gladine. Morje se ne da z ničemer primerjati in nikdar dovolj popisati; tako nekaj-mogočnega je ta strašna voda z vsem, kar je in kar zmore.

ŽENŠKE ZADEVE

Moderna žena in moderní mož.

Borba za ženske duševne, socialne in politične pravice bo imela vsekakor še druge, dalekosežne posledice: izpreminja počasi in bo končno popolnoma izpremenila ženo, — izpremenila pa bo na koncu koncev tudi moža. Še do nedavna so se celo jako prosvetljeni naobraženci bali izomikanih in samostojnih žen. In tako niso bili redki primeri, da so se učenjaki, umetniki, visoki uradniki vezali z duševno povsem neznatnimi ženskami. Dogaja pa se to tudi še dandanes. A ko postanejo ti možje po preteku prvih 'medenih' tednov nezadovoljni, ko se začno doma dolgočasiti ter jih je v družbi lepa, toda nevedna in plitka ženica prav občutno blamirala, tedaj izpregledajo. Nezadovoljni so, nesrečni, a se čestokrat niti ne zavedajo, da so te nesreče sami krivi. Nekateri se vračajo v svoje fantovske družbe, drugi pa iščejo zabave in razvedrila pri — drugih ženah.

Tesnosrčni možki ozkega duševnega obzorja in nazadnjaškega svetovnega naziranja — dasi so morda pri tem najodličnejši učenjaki — pa si seveda poiščejo žene, ki so še manj razvite od njih. In navadno so tudi ž njimi prav zadovoljni, in zadovoljne so tudi žene. Kajti za vsakega glupega moža živi še bolj glupa žena. Taka glupa, a sicer prisrčno dobra žena smatra svojega moža za veliko svetlo luč ter ga vedno potrjuje v njegovem tesnosrčnem ravnanju. Taka sirotica je srečna, da sme služiti svojemu možu; ni mu tovarišica, prijateljica, nego sužnja, Nobene svoje volje nima in nikake svoje misli. Vse njeno življenje je ena sama velika žrtev — najprej možu in pozneje otrokom.

Žena nove dobe in novega zakona pa ni taka. Ona je tudi dobra, požrtvovalna, skrbna soproga in mati. Toda zahteva tudi zase, kar daje sama. Ne mara, da bi bila možu le igrača, niti tiho solnce, ki vedno le daje in razsiplje žarke na vse strani, zase pa ne potrebuje ničesar. Nova žena se je zbudila in zna ceniti oba spola — moža in — sebe. Biti noče samo gospodinja s stoterimi in stoterimi malenkostnimi, a prav zato toli morečimi skrbmi in posli, noče izgublja-

ti v tem vsega svojega duha, svežosti svojega uma, svojega življenja in svoje mladosti. Nova žena hoče delati vse to, kar je delala žena preteklosti, toda s pametno in razumno uredbo si hoče pridobiti vsaj majhen del dneva tudi zase, za svojo izobrazbo, za kretanje v življenju. Želi in se trudi, da bi razumela in znala čim več. Saj si na ta način zlejša in oplemeni svoje življenje in življenje vse svoje obitelji.

Žena novega zakona pa zaradi tega ne bo nikako polmoško bitje, ničesar ne bo izgubila na svoji ženskosti; duševno in umstveno sveža ter vedra soproga in mati bo, ki nudi svoji rodbini pravo in temeljito odgojo ter uvaja v hišo red in higijeno. V sili pa bo tudi pomagala možu služiti denar.

Naravno je, da je in bo taka žena tudi močnejša, odločnejša, samostojnejša kot so bile žene preteklosti. Ona pričakuje od moža, ki mu je dala svoje življenje, vse, kar mu daje sama: ljubezen za ljubezen, zvestobo za zvestobo, obzirnost za obzirnost, popustljivost za popustljivost!

Ali se more razumen, širokogruden mož tega bati? Nasprotno, more in mora ga le veseliti. Taka žena bo le rešitelj mladega moškega naraščaja, ker ga bo učila, da mož, ki hoče vzorno, pošteno in zvesto ženo, ne sme stopati v zakon kot mlad starec ali kot resničen starec, ko je že truden življenja in naveličan ter prenasičen ljubezni.

Moderni mož se ne omejuje le na svojo poklicno stroko, nego stremi za čim širšim duševnim delokrogom. Resen in vztrajen v svojem poklicu, se vendar zanima za vprašanja človeštva, države in ožje domovine. Kdor se omejuje izključno le na eno delo, postane čmerikav in omejen filister, ki se naglo postara. Mož, ki se neprestano uči ter si razširja duševnost in si išče vedno novega različnega dela, pa ostane prožen in svež do najvišje dobe. Tak mora biti, ako hoče biti srečen in hoče osrečevati druge.

Žena.

P. V. B.

Francoščina za samouke.

Metoda jezikovnega pouka na praktični podlagi.

23

stimo končnico **-ons** I. osebe množine sedanjika, na pr. nous donn ons, deblo je donn-; nous secou-ons, deblo je secou-. Končnice za nedovršno pretekli čas so za vse francoske glagole iste, namreč:

edn. -ais (ɛ)	množ. -ions (jɔ̃)
-ais (ɛ)	-iez (je)
-ait (ɛ)	-aient (ɛ)

Na pr. quitter (kite) zapustiti

je quittais	(žə-kite)
tu quittais	(tū-kite)
il quittait	(il-kite)
nous quittions	(nu-kitjɔ̃)
vous quittez	(vu-kitje)
ils quittaient	(il kite)

zapustil sem, zapuščal sem itd.

acheter (ašte) kupiti

j'achetais	(žaštɛ)
tu achetais	(tū-aštɛ)
il achetait	(i-laštɛ)
nous achetions	(nu-zaštjɔ̃)
vous achetez	(vu-zaštje)
ils achetaient	(il-zaštɛ)

kupil sem, kupoval sem itd.

Nedovršno pretekli čas pomožnih glagolov:

a) avoir (avvar) imeti

j'avais	(žavɛ)
tu avais	(tū-avɛ)
il avait	(i-lavɛ)
nous avions	(nu-zavjɔ̃)
vous aviez	(vu-zavɛ)
ils avaient	(il-zavɛ)

imel sem itd.

b.) être (ɛtr) biti

j'étais	(žetɛ)
tu étais	(tū-etɛ)
il était	(i-letɛ)
nous étions	(nu-zetjɔ̃)
vous étiez	(vu-zetje)
ils étaient	(il-zetɛ)

bil sem itd

Francoski nedovršni pretekli čas izraža preteklo dejanje in sicer predvsem **trajanje** in **ponavljanje** dejanja v preteklosti. Odgovarja preteklemu času slovenskih **nedovršnih** glagolov:

Les trains ne dépassaient pas 425 tonnes Vlaki niso **presejali** ... (ne: presejali)

Le propriétaire **démolissait** la maison Posestnik je **podiral** hišo (ne: podrl). Elle **secouait** de la literie **Stresala** je posteljnino (ne: stresla).

Francoščina ne razlikuje med dovršnimi in nedovršnimi glagoli kakor slovensčina. Tako na pr. ima za glagola „preseči“ in „presegati“ en sam izraz „dépasser“, za „podreti“ in „podirati“ en sam izraz „démolir“. Edino s pomočjo nedovršnega preteklega časa (imparfait) lahko vsaj v preteklosti izraža razliko, ki jo imamo v slovensčini v vseh časih med „dovršnimi“ in „nedovršnimi“ glagoli.

30. *)

Mrs¹ MYRTLE HUDDLESTON² CHAMPIONNE³ DE NAGE⁴ PAR AMOUR MATERNEL⁵

Mrs Myrtle F. Huddleston *était*, à Long Beach⁶, propriétaire⁷ d'un institut de beauté⁸.

¹ (mísz) okrajšava za mistress [angl.] gospa

² (m.œti hādłstɔn) [angleško ime]

³ (šəpjɔ̃n) prvakinja

m. champion (šəpjɔ̃) prvak

⁴ (də-nəʒ) v plavanju

⁵ (pa-ramɔr-matɛrɛl) iz ljubezni materinske

⁶ (lɔŋ-biʃ) [angl. beseda, pomeni „dolgo obalo“] mesto v Zedinjenih državah

⁷ prɔprijetɛr lastnik, posestnik

⁸ (ɛstítú də-bote) institut za lepoto, zavod za negovanje telesa

*) V tem sestavku so glagoli, stoječi v nedovršnem preteklem času (imparfait), ki se imajo večinoma prevesti s slovenskim nedovršnikom: *ležece tiskani*.